

28.01.2023

Fælles europæiske lån kan være på vej tilbage på dagsordenen, hvis en grøn industripolitik skal blive til virkelighed

EU-Kommissionen skitserer en ny linje, hvor en grøn industripolitik i Europa skal hjælpes på vej med lempeligere statsstøtteregler og fælles låntagning. Begge dele vækker bekymring i Danmark

Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Der er behov for en ny europæisk industripolitik, proklamerede kommissionsformand Ursula von der Leyen i en tale sidste uge til World Economic Forum i Davos. EU's største økonomiske konkurrenter, USA og Kina, har mere lempelige regler, når det gælder støtte til deres 'clean tech'-industrier og kan dermed potentielt underminere Europas styrkeposition på grønne teknologier. Derfor er det nødvendigt at skabe bedre betingelser for europæisk industri, lød budskabet.

Selv om det særligt er USA's store industripolitiske hjælpepakke, The Inflation Reduction Act, der har accelereret Kommissionens ambitioner, holdt Ursula von der Leyen en sober tone over for USA i sin tale: Det handlede om at udglatte uenigheder og sikre det transatlantiske samarbejde. Kommissionsformanden var anderledes hård i retorikken over for Kina og understregede, at Vesten bør stå sammen over for det kinesiske forsøg på at underminere fair global konkurrence.

Von der Leyen forsøgte tydeligvis at gå en balancegang i sin tale - både i forhold til vores amerikanske allierede, der også er økonomiske konkurrenter, men også i forhold til EU-landenes forskellige syn på, hvad der er den mest ønskværdige vej for udviklingen af det europæiske projekt.

En ny industripolitisk retning

Kommissionsformanden varslede nye tiltag inden for blandt andet regulering, finansiering og handel. På reguleringsområdet understregede hun behovet for at kunne fast-tracke tilladelser til for eksempel opførelse af vedvarende energi. Kommissionen vil fremsætte en såkaldt Net Zero Industry Act, der skal fremskynde godkendelser, identificere strategisk vigtige projekter og sikre bedre støttemuligheder på det grønne område. I marts vil Kommissionen også fremsætte en såkaldt Raw Materials Act, der skal sikre EU's adgang til kritiske råstoffer og styrke alliancen mellem ligesindede lande med ambition om at bryde Kinas monopol på forarbejdning af en række råstoffer.

Kommissionsformanden understregede også nødvendigheden af at styrke finansieringen af grøn teknologi således, at den støtte, der gives i EU, er på niveau med den, virksomheder kan opnå i lande uden for unionen. Det gør det ifølge von der Leyen nødvendigt at lempe statsstøttere reglerne, så EU-landene får bedre mulighed for at hjælpe udviklingen af deres grønne industri på vej.

Det kan lyde indlysende fornuftigt, men er ikke uden faldgruber: Statsstøttere reglerne er lavet for at sikre fair konkurrence på det indre marked, og lemper man dem, er der

derfor en risiko for, at fattigere EU-lande ikke vil kunne følge med i et internt europæisk kapløb om statsstøtte.

Det er der imidlertid en løsning på. Fra Kommissionens side ønsker man at modgå statsstøttens potentielt fragmenterende effekt på det indre marked ved at optage nye, fælles EU-lån. Ved at sikre flere fælles midler og bruge dem til at støtte offentlige investeringer i grønne teknologier på tværs af medlemsstater vil Kommissionen afhjælpe de mulige negative konsekvenser, som lempede statsstøtteregler kan få for konkurrencen i Europa. Kommissionens nye linje synes netop at være, at en løsere omgang med statsstøtte og ny fælles gældsoptagelse er hinandens forudsætninger.

For Danmark, som traditionelt har været skeptisk både over for tiltag, der hæmmer fair og fri konkurrence, og over for fælles europæisk låntagning – særligt når disse lån gives til EU-lande som tilskud – er Kommissionens nye linje en udfordring. Flere politiske stemmer, heriblandt udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen, har da også understreget behovet for at finde en industripolitisk »balance«. En balance, der på den ene side afspejler den nye virkelighed, men på den anden side ikke underminerer et fungerende indre marked og fri handel.

Kommissionens linje er blevet mødt med kritik fra flere EU-landes side, og senest har syv lande, herunder Danmark, sendt et fælles brev til Kommissionen, hvor de understreger deres modstand mod at optage yderligere fælles gæld. Flere lande peger også på, at der stadig er ubrugte lånemidler i EU's genopretningsfond, og at disse bør bruges, inden der optages yderligere gæld.

Balance, men hvordan?

Von der Leyen understregede i sin tale, at hensynet til fri handel stadig skal vægtes, og forsøgte således at tage hensyn til de EU-lande, der er bekymrede for en overdreven brug af industripolitiske værktøjer. Ifølge kommissionsformanden skal EU fremme en ambitiøs handelsdagsorden både ved at implementere eksisterende handelsaftaler og sikre fremskridt på nye handelsaftaler.

Den konkrete udformning af Kommissionens visioner er dog stadig under udvikling, og temaet kommer til at være højt på dagsordenen, når EU's stats- og regeringschefer mødes i starten af februar. Hvis man som flere danske iagttagere imødeser den nye retning med en vis bekymring, er det derfor nu, at arbejdet med at forme de initiativer, der kan afbalancere Kommissionens linje, skal finde sted.

Flere har da også allerede peget på, at man kan styrke den europæiske industris konkurrenceevne ved at fjerne administrative og regulative barrierer. Det skal være nemmere at få tilladelse til at opføre ny energiinfrastruktur og hurtigere at få nye teknologier godkendt på det europæiske marked, lyder ønsket. Et andet element kunne være klare betingelser på anvendelsen af midler fra fælles lån. På den måde kan EU-landene være med til at bestemme, hvilke industrier der bør støttes, samt forbinde udmøntningen af midler til konkrete milepæle. Endelig kan en opprioritering af europæiske forskningsmidler inden for den grønne omstilling være med til at styrke innovationen og sikre, at den første del af clean tech-værdikæderne bibeholdes i Europa.

Selv om Kommissionen presser på for at sætte en ny kurs, kan de mange modsatrettede interesser gøre det svært at nå til enighed. Meget tyder derfor på, at diskussionen om Europas industripolitiske oprustning vil fortsætte hen over foråret.